
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte märts 2022

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-213/19**: komisjon vs. UK (kohtuotsus – liikmesriikide rahaline vastutus omavahendite laekumata jäämise korral)
- **C-614/20**: Lux Express Estonia (kohtujuristi ettepanek – reisijateveoteenuse osutamine)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- **C-205/20**: Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (eelotsus – vahetu õigusmõju)
- **C-177/20**: Grossmania (eelotsus – esimuse põhimõte)
- **C-302/20**: Autorité des marchés financiers (eelotsus – siseteabe mõiste)
- **C-508/19**: Prokurator Generalny (eelotsus – eelotsusetaotluse vastuvõetavus)
- **C-117/20**: bpost (eelotsus – *ne bis in idem* põhimõte konkurentsioiguses)
- **C-151/20**: Nordzucker jt (eelotsus – *ne bis in idem* põhimõte konkurentsioiguses)
- **C-245/20**: Autoriteit Persoonsgegevens (eelotsus – kohtudokumentide ajakirjanikele kättesaadavaks tegemine)
- **C-533/20**: Upfield Hungary (eelotsus – toiduaines sisalduva vitamiini mürgistamine)
- **C-433/20**: Austro-Mechana (eelotsus – tasu teoste pilves talletatavate koopiade eest)
- **C-132/20**: Getin Noble Bank (eelotsus – kohtunike sõltumatus)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-213/19: komisjon vs. UK (kohtuotsus – liikmesriikide rahaline vastutus omavahendite laekumata jäämise korral)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 8. märtsil 2022

Euroopa Liit kaotas 2005. aasta 1. jaanuarist Hiinast pärit tekstiilitoodete ja rõivaste suhtes kohaldatavad impordikvoodid. Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) saatis järgnevatel aastatel liikmesriikidele vastastikuse abi teateid, et teavitada neid muu hulgas Hiinast imporditud tekstiilitoodete ja jalatsite äärmusliku alahindamise riskist, mida teostasid variettevõtted (*shell companies*), mis olid registrisse kantud ainsa eesmärgiga anda näiliselt õiguspärane kate pettusega seotud tehingutele. OLAF palus seega kõigil liikmesriikidel selliste toodete importimisel viia läbi asjakohased tollikontrollid ja võtta asjakohaseid kaitsemeetmeid juhul, kui tekib kahtlus, et kohaldatud hinnad on kunstlikult madalad.

OLAFi sõnul kasvas Ühendkuningriigis impordipettuste hulk märkimisväärselt, kuna kontroll, mida selle riigi toll teostas, oli sobimatu ja ajendas teistesse liikmesriikidesse suunatud pettusega seotud tehingute üleviimist Ühendkuningriiki. OLAFi sõnul ei järginud Ühendkuningriik tema soovitusi, lubades asjaomased tooted sobiva tollikontrollita vabasse ringlusesse, mistõttu jäi oluline osa tasumisele kuuluvast tollimaksust kogumata ja Euroopa Komisjonile kättesaadavaks tegemata. Komisjon esitas seetõttu Euroopa Kohtusse hagi nõudega tuvastada, et Ühendkuningriik on rikkunud omavahendite sissenõudmise kontrolli- ja järelevalvealastest liidu õigusnormidest, tolliõigusest ja käibemaksu käsitlevatest liidu eeskirjadest tulenevaid kohustusi.

Euroopa Kohtu suurkoda otsustas komisjoni hagi osaliselt rahuldada ja leidis sisuliselt, et Ühendkuningriik rikkus liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Ühendkuningriik oleks Euroopa Kohtu hinnangul pidanud arvesse võtma riskiprofiile ja tollikontrolli liike, mida OLAF ja komisjon talle soovitasid.

Euroopa Kohus rõhutas kõigepealt, et ELTL artikli 325 lõige 1 paneb liikmesriikidele saavutatava tulemuse osas täpse kohustuse. Liikmesriigid peavad selleks, et võidelda rikkumiste vastu, mis võivad takistada tollimaksust laekuvate traditsiooniliste omavahendite tegelikku ja täies ulatuses sissenõudmist ning tekitada seega liidu finantshuvide kahjustamise ohu, ette nägema nii piisavate sanktsioonide kui ka tõhusate ja hoiatavate tollikontrolli meetmete kohaldamise. Kuigi ELTL artikli 325 lõige 1 jätab liikmesriikidele teatava otsustusruumi ja valikuvabaduse tollikontrolli meetmete osas, ei olnud konkreetsetes asjades Ühendkuningriigi tollikontrolli mehhanism kooskõlas selles sättes nimetatud **tõhususe põhimõttega**. Lisaks mõõnis Euroopa Kohus, kuigi ühised riskikriteeriumid, mida OLAF ja komisjon liikmesriikidele soovitasid, ei ole siduvad, nõuab ELTL artikkel 325 tihedat koostööd ühelt poolt liikmesriikide ja liidu ning teiselt poolt liikmesriikide endi vahel. Seetõttu on viimased kohustatud neid kriteeriume nõuetekohaselt arvesse võtma või isegi järgima juhul, kui nad ei ole välja töötanud **vähemalt sama tõhusaid riigisiseseid kriteeriume kui liidu soovitatud kriteeriumid**.

Seejärel tuletas Euroopa Kohus meelde, et liikmesriigid on kohustatud liidu omavahenditesse laekuva maksu kindlaks määrama niipea, kui nende ametiasutustel on võimalik tollivõlast tulenev

maksusumma välja arvutada ja maksukohustuslane kindlaks teha, ning seejärel tegema liidu omavahendid komisjonile kättesaadavaks. Kuna tollimaksudest laekuva tulu sissenõudmise ja vastavate vahendite komisjonile kättesaadavaks tegemise vahel on otsene seos, siis on liikmesriigid kohustatud kaitsma liidu finantshuve ning võtma nende maksude tegeliku ja täies ulatuses sissenõudmise tagamiseks vajalikud meetmed. Seejärel leidis Euroopa Kohus, et kuna Ühendkuningriik ei kontrollinud asjaomase kauba väärtuse õigsust, mis oli deklareeritud liidu õigusnormide kohaselt enne kauba vabasse ringlusse lubamist, siis tekitas ta pöördumatu olukorra, mis tõi kaasa liidu omavahendite märkimisväärse laekumata jäämise, mille eest tuleb teda vastutavaks pidada.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-614/20: Lux Express Estonia (kohtujuristi ettepanek – reisijateveoteenuse osutamine)

Kohtujuristi ettepanek, 10. märtsil 2022

Eestis kehtiv Ühistranspordiseaduse (ÜTS) § 34 kohustab riigisisese liiniveo teenuse osutajat vedama eelkooliealisi lapsi ja puudega isikuid tasuta. Teenuseosutaja ei saa nende reisijate tasuta vedamise eest mingit hüvitist. Reisijateveoga tegelev ettevõtja Lux Express Estonia esitas kohtusse kaebuse, milles väitis, et liidu õiguse järgi on ettevõtjatel sellise reisijate tasuta vedamise kohustuse korral õigus hüvitisele. Tallinna Halduskohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, millega soovis teada, kas liikmesriik võib määruse nr 1370/2007 (avaliku reisijateveoteenuse osutamine raudteel ja maanteel) järgi välistada hüvitise maksmise eraõiguslikule ettevõtjale, kellele on seadusega pandud kohustus vedada puudega isikuid ja eelkooliealisi lapsi tasuta.

Kohtujuristi hinnangul pannakse ÜTS §-ga 34 vedajatele avaliku teenindamise kohustus, mille eesmärk on soodustada teatud reisijatekategoriaid. **Sellise kohustustega peab kaasnema sobiv rahaline hüvitis või ainuõiguse andmine.** Sellega tagatakse, et kui avaliku teenindamise kohustused on kulukad, ei kahjusta need majanduslikult teenusepakkujaid, kes peavad neid täitma. Kohtujurist täpsustas, et kuigi määrusega nr 1370/2007 soovitakse samuti tagada, et ei toimuks ülekompenseerimist, ei luba määrus sellise avaliku teenindamise kohustuse kehtestamist ilma hüvitiseta.

Seda järeldust ei muuda ka määruse nr 1370/2007 artikli 3 lõige 3, mille järgi võivad liikmesriigid määruse kohaldamisalast välja jätta avaliku teenindamise kohustuste täitmise rahalisi hüvitisi käsitlevad üldeeskirjad, millega kehtestatakse maksimumtariifid õpilastele, üliõpilastele, praktikantidele ja liikumispuudega isikutele. Kohtujuristi hinnangul ei ole nimetatud sätte tingimused käesoleval juhul täidetud, sest Eesti ei ole avaldanud soovi jätta oma üldeeskirjad määruse nr 1370/2007 kohaldamisalast välja ega ole neist komisjonile teatanud. Seega jõudis kohtujurist järeldusele, et **Eesti on pannud vedajatele avaliku teenindamise kohustuse, mille eest tuleb vedajatele maksta hüvitist.** Sellise hüvitise suurus peab vastama määruse nr 1370/2007 artiklites 4 ja 6 ning määruse lisas sätestatule.

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

C-205/20: Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (eelotsus – vahetu õigusmõju)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 8. märtsil 2022

Austria haldusasutus määras NE-le tööõiguslike kohustuste täitmata jätmise eest trahvi, mille NE kohtus vaidlustas. Austria kohus esitas seejärel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, milles küsis, kas Austria riigisisese õiguses tööõiguse normide rikkumise eest ette nähtud karistused on kooskõlas liidu õigusega, eelkõige proportsionaalsuse põhimõttega. Euroopa Kohus otsustas 2019. aastal, et need Austria riigisisese õigusnormid on vastuolus direktiivi 2014/67 (töötajate lähetamise direktiivi jõustamine) artiklis 20 sätestatud proportsionaalsuse nõudega, sest kehtestavad rikkumise eest liiga kõrged trahvid.

Kuna Austria ei muutnud ka pärast Euroopa Kohtu otsust neid õigusnorme, siis esitas Austria kohus Euroopa Kohtule uue eelotsusetaotluse. Austria kohus küsis esiteks, kas direktiivi 2014/67 artiklil 20 on vahetu õigusmõju ja seega eraõiguslikud isikud võivad sellele tugineda riigisisese kohtus liikmesriigi vastu. Teiseks soovis Austria kohus teada, kas juhul, kui tal ei ole võimalik põhikohtuasjas käsitletavaid riigisiseseid õigusnorme tõlgendada kooskõlas liidu õigusega, tuleb tal jätta need õigusnormid tervikuna kohaldamata.

Esimesele küsimusele vastates tuletas Euroopa Kohus meelde, et kõigil juhtudel, kui direktiivi sätted on tingimusteta ja piisavalt täpsed, võivad eraõiguslikud isikud neile liikmesriigi kohtus riigi vastu tugineda, kui direktiiv on riigisisesse õigusesse ettenähtud tähtaja jooksul üle võtmata või kui direktiiv ei ole nõuetekohaselt üle võetud. Käesoleval juhul leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2014/67 artiklis 20 sätestatud karistuste proportsionaalsuse nõue on tingimusteta ja piisavalt täpne. **Kuigi see säte jätab liikmesriikidele teatava kaalutusruumi rikkumise korral kohaldatava karistuste kindlaksmääramisel, on niisugune kaalutusruum Euroopa Kohtu sõnul piiratud, sest säte keelab üldiselt ja üheselt mõistetavalt ebaproportsionaalsed karistused.** Seega on sätel vahetu õigusmõju.

Teisele küsimusele vastates meenutas Euroopa Kohus, et liidu õiguse esimuse põhimõttest tulenevalt peavad liikmesriikide kohtud tõlgendama riigisisest õigust võimalikult suures ulatuses kooskõlas liidu õigusega. Kui riigisiseseid õigusnorme ei saa tõlgendada kooskõlas liidu õiguse nõuetega, siis peavad kohtud tagama liidu õiguse sätete täieliku õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata riigisiseseid õigusnormid. Käesolevas kohtuasjas leidis Euroopa Kohus seetõttu, et **liikmesriigi kohus peab jätma kohaldamata liikmesriigi õigusnormid, et tagada asjaomasele isikule määratud karistuste vastavus direktiivis sätestatud proportsionaalsuse nõudele.** Seejuures peab liikmesriigi kohus liikmesriigi õigusnormid jätma kohaldamata üksnes selles osas, milles need takistavad proportsionaalsete karistuste määramist.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C 177/20: Grossmania (eelotsus – esimuse põhimõte)

Euroopa Kohtu otsus, 10. märtsil 2022

Äriühingule Grossmania kuulusid Ungari põllumajanduslikele maatükkidele seatud kasutusvaldused. Ungari riigisisesed õigusnormid nägid ette, et kõik põllumajandusmaale seatud kasutusvaldused, mille omanikud ei ole maaomaniku lähisugulased, lõpevad automaatselt 1. mail 2014 ning need kustutatakse seetõttu kinnistusraamatust. Kuigi Euroopa Kohus oli 2018. aastal otsustanud, et sellised riigisisesed õigusnormid on vastuolus ELTL artikliga 63 (kapitali vaba liikumine), kustutas Ungari pädev asutus nende õigusnormide alusel Grossmaniale kuulunud kasutusvaldused kinnistusraamatust. Ungari kohus esitas eelotsusetaotluse, milles küsis sisuliselt, kas liikmeriigi kohus on esiteks kohustatud jätma kohaldamata need õigusnormid, mis on vastuolus ELTL artikliga 63, ja teiseks kohustama pädevat ametiasutust need kasutusvaldused uuesti kinnistusraamatusse kandma.

Euroopa Kohus selgitas, et kui Euroopa Kohtu praktika on andnud liidu õiguse tõlgendamist käsitlevale küsimusele selge vastuse, peab liikmesriigi kohus tegema kõik vajaliku, et seda tõlgendust kohaldataks. Esimuse põhimõtte kohaselt on liikmesriigi kohtul kohustus tagada liidu õigusnormide täielik õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata riigisese õigusakti sätte, mis on vastuolus liidu õigusega. Kuna käesoleval juhul olid riigisisesed õigusnormid vastuolus ELTL artikliga 63, millel on vahetu õigusmõju, leidis Euroopa Kohus, **et liikmesriigi kohus peab jätma riigisisesed õigusnormid tema menetluses oleva vaidluse lahendamisel kohaldamata.**

Euroopa Kohtu hinnangul kujutasid põhikohtuasjas kõne all olevad riigisisesed õigusnormid ja neid rakendavad otsused endast nii ELTL artiklis 63 ette nähtud põhivabaduse kui ka põhiõiguste harta artikli 17 lõikega 1 tagatud omandiõiguse ilmselget ja olulist rikkumist. Euroopa Kohus lisas, et ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevate tõhususe põhimõtte ja lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt võib liikmesriigi haldusorgan olla kohustatud lõplikuks muutunud haldusakti uuesti läbi vaatama. Seetõttu jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et **liikmesriigi kohus peab kohustama pädevat haldusasutust kasutusvaldused uuesti registreerima.** Kui selline uuesti kinnistusraamatusse kandmine osutub tõepoolest võimatuks, tuleb isikutele, kelle nimele olid seatud kustutatud kasutusvaldused, liidu õiguse rikkumise õigusvastaste tagajärgede heastamiseks anda õigus saada rahalist või muud hüvitist.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-302/20: Autorité des marchés financiers (eelotsus – siseteabe mõiste)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 15. märtsil 2022

Ajakirjanik A avaldas UK päevalehe veebisaidil kaks artiklit, mis käsitlesid Euronextis kaubeldavaid väärtpabereid. Täpsemalt viitas A oma artiklites, et teatud äriühingute väärtpaberitele võidakse teha ülevõtmispakkumine hinnaga, mis oli nende väärtpaberite viimasest sulgemishinnast palju kõrgem.

Prantsusmaa finantsturgude järelevalveamet AMF määras A-le rahatrahvi 40 000 eurot, sest tuvastas, et A oli edastanud B-le ja C-le teavet nende kahe artikli peatse avaldamise kohta. AMF leidis, et teave selliste ajakirjandusartiklite peatse avaldamise kohta, mis kajastavad kuuldust börsil noteeritud väärtpapereid puudutavate tehingute kohta, on siseteave liidu õiguse tähenduses.

Prantsusmaa kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, millega soovis teada, kuidas tõlgendada direktiivis 2003/6 (turu kuritarvitamise kohta) esitatud täpsusnõuet, mille kohaselt siseteave on täpset laadi avaldamata teave. Samuti küsis Prantsusmaa kohus, kuidas hinnata määruse 596/2014 (turukuritarvituste määrus) tähenduses, kas teave avalikustati ajakirjanduse jaoks või ajakirjaniku kutsealal tegutsemisega seotud tavapärase tegevuse raames.

Euroopa Kohus selgitas, et teave on täpne, kui see esiteks viitab ilmnunud või toimunud sündmusele ning teiseks on sedavõrd üksikasjalik, et võimaldab teha järelduse mõju kohta, mida see sündmus võib avaldada finantsinstrumentide või nendega seotud tuletisinstrumentide hindadele. Euroopa Kohus märkis, et käesolevas kohtuasjas esitati teavet kahe erinevat liiki tulevikus toimuva sündmuse kohta, milleks oli esiteks artiklite avaldamine ja teiseks nendes artiklites viidatud pakkumiste tegemine. Euroopa Kohtu hinnangul võib asjaolust, et investor on teadlik kuulduse peatse avaldamisest, teatud asjaoludel piisata selleks, et anda talle eelis teiste investorite ees. Seejuures tuleb aga teha kindlaks, **kas teave neid kuuldusi kajastava artikli peatse avaldamise kohta on sedavõrd üksikasjalik, et selle põhjal saab teha järelduse mõju kohta, mida see avaldamine hindadele võib avaldada.**

Seejärel selgitas Euroopa Kohus, et teabe avalikustamine ajakirjanduse jaoks määruse nr 596/2014 tähenduses võib olla ka teabe avalikustamine artikli avaldamisele eelneva ajakirjaniku uurimistegevuse käigus. Euroopa Kohtu sõnul peab aga eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas käesoleval juhul see ka tegelikult nii oli. Euroopa Kohus leidis seega, et **siseteabe avalikustamine ajakirjaniku poolt on õiguspärane, kui seda tuleb pidada vajalikuks tema kutsealal tegutsemiseks ja kui järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet.** Euroopa Kohus lisas, et kui teabe avalikustamine toimus ajakirjandusartikli avaldamise eesmärgil, tuleb eelkõige hinnata, kas avalikustamine läks kaugemale sellest, mis oli vajalik selles artiklis sisalduva teabe kontrollimiseks.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-508/19: Prokurator Generalny (eelotsus – eelotsusetaotluse vastuvõetavus)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 22. märtsil 2022

Poola rajoonikohtu kohtuniku suhtes algatati distsiplinaarmenetlus seoses menetluste venimise ja otsuste põhjenduste koostamisel viivitamisega. Kohtunik vaidlustas selle tsiviilmenetluses põhjusel, et distsiplinaarmenetlusorgani liikme ametisse nimetamisel esines menetluslikke rikkumisi. Samuti nõudis ta kõigi kohtunike taandamist ja hagi määramist lahendamiseks teisele kohtule (kõrgeima kohtu töövaidluste ja sotsiaalkindlustuse kolleegiumile). Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas Euroopa Kohtule küsimused, sest leidis, et sellise hagi vastuvõetavus, nagu on esitatud põhikohtuasjas, sõltub sellest, kas niisuguses riigisiseses õiguslikus kontekstis tuleb liidu õigust

tõlgendada nii, et see annab talle pädevuse – mida tal riigisisese õiguse kohaselt ei ole – sellises menetluses nagu põhikohtuasjas tuvastada, et kostjal puudub kohtuniku mandaat.

Kõigepealt leidis Euroopa Kohus, et ta on pädev eelotsusetaotlust lahendama, sest **kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub liikmesriikide pädevusse, on nad siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest**, ning et see võib nii olla muu hulgas seoses riigisiseste normidega, mis reguleerivad kohtunike ametisse nimetamise otsuste vastuvõtmist, ja olenevalt olukorrast normidega, mida selliste ametisse nimetamise menetluste kontekstis kohaldatakse kohtulikule kontrollile, ning kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda reguleerivate normidega.

Seejärel hindas Euroopa Kohus vastuvõetavust. Euroopa kohus tuletas meelde, et **taotletavat eelotsust peab olema eelotsusetaotluse esitanud kohtul „vaja“ tema menetluses olevas kohtuasjas „otsuse tegemiseks“**. See eeldab liikmesriigi kohtus tegelikult pooleli olevat menetlust. Samuti eeldab liikmesriikide kohtute koostöö põhimõtteliselt, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on pädevus lahendada põhikohtuasja, selleks et seda ei peetaks puhthüpoteetiliseks.

Käesolevas asjas aga leidis kohus, et hageja lõppeesmärk on seada kahtluse alla kohtuniku ametikohale nimetamise kehtivus ning lahendada seeläbi õiguslik küsimus, mis on üles kerkinud tema enda vastu teises kohtus algatatud distsiplinaarmenetluses ehk kohtumenetluses, mis on erinev põhikohtuasjas algatatud menetlusest. Seega **Euroopa Kohtule esitatud küsimused on olemuslikult seotud põhikohtuasjast erineva vaidlusega**, mille suhtes on põhikohtuasi tegelikult üksnes aktsessoorne. Euroopa kohus peaks nende küsimuste ulatuse täielikuks hindamiseks ja neile sobiva vastuse andmiseks võtma arvesse pigem seda teist kohtuvaidlust iseloomustavaid asjaolusid.

Euroopa Kohus märkis ka, et pärast käesoleva eelotsusetaotluse esitamist on Euroopa Kohus otsustanud asjas C-791/19, et kuna Poola seadusega on distsiplinaarkolleegiumi esimehele antud kaalutusõigus määrata distsiplinaarkohus, kellel on territoriaalne pädevus lahendada üldkohtute kohtunike ehk liidu õigust tõlgendada ja kohaldama pidavate kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarasju, ei vasta need sätted ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevalt nõudele, mille kohaselt peab selliseid kohtuasju saama läbi vaadata „seaduse alusel moodustatud“ kohus. Kuna selline nõue tuleneb ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust, siis on sellel sättel ka vahetu õigusmõju, mistõttu kohustab liidu õiguse esimuse põhimõtte niimoodi määratud distsiplinaarkohut jätkma kohaldamata need riigisiseseid sätteid, mille alusel see määramine toimus, ning sellest tulenevalt asuma seisukohale, et **ta ei ole pädev talle esitatud vaidlust lahendama**.

Kohus tunnistas eelotsusetaotluse **vastuvõetamatuks**, sest Euroopa Kohtule esitatud küsimused ületavad ELTL artikliga 267 pandud ülesande piirid.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-117/20: bpost (eelotsus – *ne bis in idem* põhimõte konkurentsioiguses)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 22. märtsil 2022

Belgia posti- ja elektroonilise side amet määras postiteenuse osutajale bpost 2,3 miljoni euro suuruse trahvi selle eest, et ta oli rikkunud hindade valdkonnas diskrimineerimise keeldu. Mõne aja pärast määras Belgia konkurentsiamet bpostile turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest trahvi 37 399 786 eurot, mille arvutamisel võeti arvesse posti- ja elektroonilise side ameti varem määratud trahvi.

Belgia kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, milles küsis, kas põhiõiguste harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem* põhimõttega on vastuolus see, kui juriidilisele isikule määratakse trahvi liidu konkurentsioiguse rikkumise eest, kuigi samadel asjaoludel on isiku suhtes juba tehtud lõplik otsus menetluses, mis puudutas asjaomase turu liberaliseerimisele suunatud valdkondlike õigusnormide rikkumist.

Euroopa Kohus selgitas, et kui põhikohtuasja kahe menetluse esemeks olnud asjaolud on identsed, kujutab see menetluste kumuleerimine endast harta artikliga 50 tagatud põhiõiguse piirangut, mis siiski võib olla harta artikli 52 lõike 1 alusel põhjendatud. Euroopa Kohus tõdes, et põhikohtuasjas kõne all oleval kahel normistikul on **eraldiseisvad õiguspärased eesmärgid**. Seega on õiguspärane, et tagamaks postiteenuste siseturu liberaliseerimise protsessi jätkumist, karistab liikmesriik ühelt poolt asjaomase turu liberaliseerimist taotleivate valdkondlike õigusnormide rikkumise ja teiselt poolt konkurentsioiguses kohaldatavate õigusnormide rikkumise eest. Selline karistuste määramine kahe menetluse tulemusena ei ole vastuolus *ne bis in idem* põhimõttega aga üksnes tingimusel, **et on olemas selged ja täpsed õigusnormid, mis võimaldavad ette näha, millise tegevuse või tegevusetuse korral võidakse menetlusi ja sanktsioone kumuleerida, menetlused viiakse kahe asutuse poolt läbi piisavalt koordineeritult ja ajaliselt lähestikku ning määratud sanktsioonide kogum vastab toimepandud süütegude raskusele.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-151/20: Nordzucker jt (eelotsus – *ne bis in idem* põhimõte konkurentsioiguses)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 22. märtsil 2022

Nordzucker ja Südzucker on suhkrutootjad Saksamaal. Südzuckeri tütarettevõtja Agrana on peamine suhkrutootja Austrias. 2004. a leppisid Nordzucker ja Südzucker kokku, et ei konkureeri omavahel üksteise peamistes müügipiirkondades. Seda kinnitati hiljem ka omavahelises telefonivestluses. Pärast seda esitas Nordzucker leebuse kohaldamise taotlused nii Saksa kui ka Austria pädevatele asutusele, kes alustasid kaks eraldi uurimismenetlust. Saksa asutus määras keelatud kokkuleppe

sõlmimise eest Südzuckerile 195 500 000 euro suuruse trahvi. Otsuses tõi Saksa asutus ära telefonivestluse sisu, mille käigus arutlesid Nordzuckeri ja Südzuckeri esindajad Austria turu üle.

Austria kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, milles küsis, kas põhiõiguste harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem* põhimõttega on vastuolus see, kui ühe liikmesriigi asutus määrab ettevõtjale trahvi riigisisese konkurentsioiguse norme rikkunud tegevuse eest, samas kui teise liikmesriigi asutus mainis juba seda tegevust lõplikus otsuses, mille ta selle ettevõtja suhtes tegi teise liikmesriigi konkurentsioiguse normide rikkumise menetluse tulemusena. Lisaks küsis Austria kohus, kas leebusprogrammis osalenud ettevõtja õigusrikkumise tuvastamine ilma sanktsiooni määramata, võib kuuluda *ne bis in idem*'i põhimõtte kohaldamisalasse.

Euroopa Kohus selgitas, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab eelkõige analüüsima, kas Saksa asutuse õiguslik hinnang puudutas üksnes Saksamaa või ka Austria suhkruturgu. Seejuures on asjakohane küsimus, kas trahvi arvutamisel võttis Saksa asutus arvutamise aluseks üksnes Saksamaal saadud käibe. Seega leidis Euroopa Kohus, et **kui Saksa asutus ei määranud sanktsiooni kartellikokkuleppe konkurentsivastase eesmärgi või tagajärje tõttu Austria territooriumil, siis ei puuduta Austria menetlus samu asjaolusid, mis olid Saksa asutuse lõpliku otsuse aluseks, ning ei ole *ne bis in idem*'i põhimõttega vastuolus.**

Euroopa Kohus lisas, et kriminaalõiguslikku laadi menetluse alustamine kui selline võib kuuluda *ne bis in idem*'i põhimõtte kohaldamisalasse sõltumata sellest, kas selle menetluse tulemusel tegelikult sanktsioon määratakse. **Seega ka menetlus, milles tuvastatakse üksnes leebusprogrammis osalenud ettevõtja õigusrikkumise, võib kuuluda *ne bis in idem*'i põhimõtte kohaldamisalasse.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-245/20: Autoriteit Persoonsgegevens (eelotsus – kohtudokumentide ajakirjanikele kättesaadavaks tegemine)

Euroopa Kohtu otsus, 24. märtsil 2022

Hollandi Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi kohtuistungil menetluses, kus Z osales poolena ja X oli tema esindaja, nägi X ajakirjaniku käes menetlusdokumente tema ja Z-i isikuandmetega. Nimelt tegi Raad van State kohtuistungil päeval kohtumajas viibivatele ajakirjanikele kättesaadavaks kohtuistungil jälgimist võimaldavad dokumendid, näiteks kaebuste ja vastuste koopiad. Istungipäeva lõpus need hävitati. **Järelevalveasutus**, kelle poole Z ja X selles küsimuses pöördusid, **leidis, et tal puudub pädevus** ning edastas pöördumised halduskohtute isikuandmete kaitse komisjonile, kes edastas need omakorda Raad van State halduskolleegiumi esimehele.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus palus Euroopa Kohtul selgitada, kas määruse 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 55 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kohus, kes teeb ajakirjanikele ajutiselt kättesaadavaks isikuandmeid sisaldavad kohtumenetluse dokumendid, täidab oma „**õigust mõistvat funktsiooni**“ selle sätte tähenduses, ning kas arvesse tuleb võtta seda, et järelevalveasutuse tehtav järelevalve võib kahjustada kohtunike sõltumatust otsuse tegemisel

konkreetses kohtuasjas ning menetluskohustusdokumentide kättesaadavaks tegemise laadi ja eesmärki või seda, kas kättesaadavaks tegemisel on riigisisese õiguses sõnaselge õiguslik alus.

Kohus selgitas, et määruse 2016/679 artikli 55 lõikes 3 sisalduvat viidet andmetöötlustoimingutele, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“, tuleb mõista nii, et **see ei ole piiratud isikuandmete töötlemisega, mida kohtud teevad konkreetsetes kohtuasjades, vaid nii, et see puudutab laiemalt kõiki andmetöötlustoiminguid, mida kohtud õigusemõistmise raames teevad**. Seetõttu on **väljastatud** järelevalveasutuse pädevus selliste andmetöötlustoimingute suhtes, mille üle järelevalve tegemine selle asutuse poolt võiks otse või kaudselt mõjutada kohtu liikmete sõltumatust või nende otsuseid. Selle kohtuasja eset ja konteksti arvestades leidis kohus, et kohtumenetluse toimikus sisalduva teabe kindlaksmääramine, mida võib anda ajakirjanikele, et võimaldada neil mõista kohtumenetluse käiku või selgitada tehtud kohtuotsuse mõnda aspekti, on selgelt seotud kohtu „õigust mõistva funktsiooni“ täitmisega, mille üle **järelevalve tegemine kohtuvälise asutuse poolt võib üldiselt kahjustada kohtusüsteemi sõltumatust**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-533/20: Upfield Hungary (eelotsus – toiduaines sisalduva vitamiini mürgistamine)

Euroopa Kohtu otsus, 24. märtsil 2022

Upfield Hungary turustab Ungaris margariini, mille mürgistuses on muu hulgas „vitamiinid (A, D)“. Ungari pädev asutus otsustas, et toote mürgistus tuleb ära muuta, sest tootel puudub vitamiinide ja nende ühendite täpne nimetus määruse 1169/2011 (toidualase teabe esitamine tarbijatele) kohaselt. Kuna Upfield Hungary vaidlustas selle otsuse kohtus, siis eelotsusetaotluse esitanud Ungari kohus küsis, et juhul kui toiduainele on lisatud vitamiini, kas siis peab selle toiduaine koostisosade loetelu lisaks selle vitamiini nimetusele sisaldama kasutatud vitamiiniühendi nimetust.

Euroopa Kohus märkis kõigepealt, et määruses 1169/2011 eristatakse mõisteid „koostisosa“ ja „toitainet“ ning nende kohta peab olema kaks erinevat kohustuslikku sellekohast märget, nimelt „koostisosade loetelu“ ja „toitmisalane teave“. Kohus leidis, et põhimõtteliselt kvalifitseeritakse vitamiinid toitainetena ning et neid võib seega esitada toitmisalase teabe hulgas, kui neid on toiduaines märkimisväärses koguses, kuid see teave ei ole kohustuslik. Samas ei tähenda see, et vitamiinid ei saaks samal ajal kujutada endast koostisosi. **Seega juhul kui toiduainele lisatakse vitamiin, tuleb see kindlasti märkida koostisosade loetelus**. Seda ei pea seevastu tingimata mainima ja arvuliselt määratlema kohustusliku toitumisalase teabe hulgas.

Seejärel analüüsis kohus, millise nimetuse all tuleb vitamiin lisada koostisosade loetellu. Määrusest tulenevalt on koostisosade nimetuseks asjaomase koostisosa seaduslik nimetus või selle puudumise korral selle üldtuntud nimetus või kui see puudub või seda ei kasutata, siis kirjeldav nimetus. Samas ei võimalda määruse sõnastus kindlaks määrata, millise nime all tuleb toiduainesse lisatud vitamiini koostisosade loetelus nimetada. Analüüsidest sätete konteksti, järeldas kohus, et vitamiine tuleb nimetada sama nimega (nt „vitamiin A, vitamiin D“) ka nende kandmisel koostisosade loetelusse. Seda toetab ka määruse eesmärk. Nimelt see, **kui kohustusliku toitumisalase teabe hulgas ja**

koostisosade loetelus nimetatakse vitamiine ühtselt ja eranditult sellise nimetuse all nagu „vitamiin A“ või „vitamiin D“, tagab see keskmisele tarbijale, kes on piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas, tapse, selge ja kergesti arusaadava teabe andmise. Seevastu kui kasutada ühendite nimetusi nagu retinool või kolekalsiferool, siis võib see enamiku vitamiiniühendite suhtelist keerukust ja üldsuse hulgas vähest tuntust arvestades muuta selle teabe keerulisemaks, tehnilisemaks ja järelikult keskmisele tarbijale jaoks vähem selgeks ning raskemini arusaadavaks. Seega ei pea toiduaine koostisosade loetelu sisaldama lisaks sellele vitamiini nimetusele ka selle vitamiiniühendi nimetust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-433/20: Austro-Mechana (eelotsus – tasu teoste pilves talletatavate koopiade eest)

Euroopa Kohtu otsus, 24. märtsil 2022

Autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon Austro-Mechana soovis, et Austria kohtud mõistaksid pilvtalletusteenuse osutajalt Strato AG-lt välja tasu autoriõigusega kaitstud teostest isiklikuks tarbeks koopiade tegemise eest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas sisu salvestamine pilvandmetöötlemise raames kuulub direktiivis 2001/293 (autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas) ette nähtud isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi alla.

Euroopa Kohus leidis, et **serveris, kus pilvteenuse osutaja annab kasutaja käsutusse talletusruumi, on isiklikuks tarbeks kopeerimise erand teostest koopiade tegemisele tõepoolest kohaldatav**. See, kui liikmesriigid ei pane pilvteenuste osutajatele kohustust maksta selle erandi alusel õiglast hüvitist, ei ole direktiiviga 2001/29 vastuolus, kui **õiglase hüvitise maksmine õiguste omajatele on ette nähtud muul viisil**. Liikmesriigid, kes kehtestavad isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi, on kohustatud nägema ette õiglase hüvitise süsteemi, mille eesmärk on hüvitada õiguste omajatele tekitatav kahju. Hüvitise maksmise kohustuse kehtestamine kuulub liikmesriigi seadusandja kaalutlusruumi.

Hüvitist peab rahastama isik, kes isiklikuks tarbeks kopeerib, st pilvandmetöötlemise raames talletusteenust kasutav isik. Kuna praktikas on lõppkasutajaid keeruline tuvastada, võivad liikmesriigid sisse seada **isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu**, mida peab maksma isik, kes toodab või impordib servereid, mille kaudu pakutakse üksikisikutele pilvteenuseid. See tasu kantakse majanduslikult edasi serverite ostjale, nii et lõppastmes tasub selle isiklikuks tarbeks kasutaja, kes neid seadmeid kasutab või kellele osutatakse reprodutseerimisteenust.

Seoses „reproduktiooni“ mõistega täpsustas kohus, et teostest isiklikuks tarbeks varukoopia tegemine pilves olevas talletusruumis kujutab endast selle teose reprodutseerimist. Teose pilve üleslaadimine on nimelt selle koopia salvestamine. Sõnade „**mis tahes kandja**“ kohta märkis kohus, et need hõlmavad kõiki andmekandjaid, millel kaitstud teost saab reprodutseerida, sealhulgas selliseid servereid, mida kasutatakse pilvandmetöötlemises. Määrav ei ole see, et server, kus talletusruumi kasutada saab, kuulub kolmandale isikule.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-132/20: Getin Noble Bank (eelotsus – kohtunike sõltumatus)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 29. märtsil 2022

Poola kõrgem kohus lahendab kohtuasja, mis puudutab tarbijate kaebust ebaõiglaste laenuitingimuste kohta krediidilepingus. Selles kohtuasjas aga tekkis eelotsusetaotluse esitanud Poola kõrgeimal kohtul küsimus, kas apellatsioonikohtu kohtunikud, kes seda vaidlust eelmises astmes lahendasid, vastasid liidu õigusega kehtestatud sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele. Nimelt üks kohtunikest alustas karjääri kohtunikuna kommunistliku režiimi ajal ning ei andnud pärast selle lõppu uut vannet. Teised nimetati ametisse siis, kui riiklik kohtunike nõukoda ei tegutsenud läbipaistvalt ja tema koosseis oli põhiseadusega vastuolus.

Euroopa Kohus meenutas kõigepealt, et kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub nende endi pädevusse, peavad nad selle pädevuse teostamisel siiski täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest. Seega liikmesriikide ülesanne on ELL artikli 19 lõike 1 kohaselt ette näha õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteem, mis tagaks õigussubjektidele, et järgitakse nende õigust tõhusale kohtulikule kaitsele liidu õigusega hõlmatud valdkondades. Kindlustamaks, et kohtul endal oleks võimalik tagada tõhusat kohtulikku kaitset, on esmatähtis säilitada kohtu sõltumatus ja erapooletus.

Sõltumatuse ja erapooletuse tagatiseks eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas kohtuorgani koosseisu, selle liikmete nimetamist, ametiaja kestust ning nende taandumise, taandamise ja ametist vabastamise aluseid ning mis võimaldavad välistada õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlusi, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne. Sellega seoses on oluline, et kohtunikud oleksid kaitstud välise sekkumise või surve eest, mis võiks ohustada nende sõltumatust ja erapooletust. Seetõttu on vaja, et kohtunike ametisse nimetamise otsuste vastuvõtmise sisulised tingimused ja menetlusnormid oleksid sellised, et need ei saaks tekitada pärast ametisse nimetamiste toimumist õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selle suhtes, kas asjasse puutuvad kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalsed.

Mis puudutab kommunistliku režiimi ajal ametisse nimetatud kohtunikku, siis leidis kohus, et eelotsusetaotlusest ei ilmne ühtegi selget ja konkreetset selgitust, millest nähtuks, kuidas sellise kohtuniku esmakordse ametisse nimetamise tingimused võimaldaksid mis tahes isikul, institutsioonil või asutusel praegu teda alusetult mõjutada. Selline mõju saab aga olla tõendatud üksnes siis, kui on tõendatud seos nende riigisiseste õigusnormide, mille alusel need asjaolud aset leidsid, ning selle vahel, kui õigussubjektidel tekivad praegu põhjendatud ja tõsised kahtlused puudutatud kohtuniku sõltumatus ja erapooletuse suhtes. **Seega asjaolusid, mis on seotud kohtuniku esmakordse ametisse nimetamisega kommunistliku režiimi ajal, ei saa iseenesest pidada sellisteks, mis tekitavad õigussubjektidel põhjendatud ja tõsiseid kahtlusi kohtuniku sõltumatuse ja erapooletuse suhtes hilisemate õigusemõistmise ülesannete täitmisel.**

Mis puudutab ülejäänud kahte kohtunikku, siis asjaomases kohtusüsteemis kohtunike ametisse nimetamisel esinev nõuetele mittevastavus toob kaasa seaduse alusel moodustatud kohtu nõude rikkumise eelkõige juhul, **kui see nõuetele mittevastavus on niisugust laadi ja niisuguse raskusastmega, mis tekitab tegeliku ohu, et teised võimuharud, iseäranis täitevvõim, võivad rakendada kaalutusõigust selle piire põhjendamatult ületades, ohustades niimoodi ametisse nimetamise protsessi tulemuse usaldusväärsust ja tekitades õigussubjektidel põhjendatud kahtluse puudutatud kohtuniku või kohtunike sõltumatuse ja erapooletuse suhtes.** Sellest tulenevalt iga viga, mis võib esineda kohtuniku ametisse nimetamise menetluses, ei tekita kahtlust selle kohtuniku sõltumatuses ja erapooletuses ega järelikult selles, et kohtukoosseis, millesse ta kuulub, on „sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohus“ liidu õiguse tähenduses.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).